

IVO ANDRIC

"EL PONT SOBRE EL DRINA"

Edicions 62 (Barcelona, 1994)

Ivo Andric (1892-1975) és una de les figures literàries més destacades en llengua serbo-croata d'aquest segle. D'entre les seves novel·les en destaca "El Pont sobre el Drina", ara traduïda al català per Sió Capdevila i Slavica Bursac.

El llibre narra la història d'un magnífic pont de pedra de setze arcades sobre el riu Drina, afluent del Danubi que neix a Bòsnia i travessa Sèrbia, a l'alçada de la ciutat de Visegrad. Aquesta és una ciutat frontera entre els dos països, essent punt de pas obligat d'una de les principals rutes que històricament han enllaçat Sarajevo i Belgrad.

La construcció del pont s'inicia a mitjans del segle XVI. Un emir d'Istanbul d'origen serbi al final de la seva vida decideix de realitzar un vell somni, motivat per un record d'infantesa: als vuit anys havia estat segrestat pels turcs, en base a la quota de nens serbis que anualment eren enviats a Turquia per a ser islamitzats i per a no tornar mai més al seu país. Aquest servidor de l'Imperi, tot i el seu progrés polític fins al capdamunt del poder i tot i la seva identificació amb l'Islam, encara recorda l'escena del pas d'un agitat riu Drina, que havia de fer-se en precaris rais de fusta, enmig de la desesperació d'unes mares que mai més no veurien els seus fills.

Un cop construït, el pont serà l'observador privilegiat de la història de la ciutat. En ella hi conviuen els turcs (musulmans) que controlen l'administració i l'exèrcit; els jueus (sefardites) que controlen el comerç; i els serbis (cristians ortodoxos) que constitueixen la base de ramaders i camperols. La seva convivència no és pas dolenta: viuen en barris veïns, practiquen els seus ritus religiosos i, si bé no es barregen entre ells, s'ajuden quan convé, com succeeix amb els periòdics desbordaments del cabalós Drina.

Amb el pas dels anys i els segles l'imperi turc es va afeblint i, amb una freqüència gairebé exacta, cada dues generacions hi ha sublevacions a la veïna Sèrbia. A Visegrad, com en altres llocs fronteres, els serbis sospitosos són decapitats o empalats sense contemplacions (és especialment escruixidor i esfereïdor el detallat relat d'aquesta refinada tortura, amb la qual una persona podia estar encara viva i conscient fins a una setmana després de l'empalament).

A finals del segle XIX Bòsnia és incorporada a l'imperi Àustro-Hongarès i Sèrbia s'independitza. L'arribada dels "alemanys" (tal i com

anomenen els turs als austríacs) suposa la irrupció sobtada del món modern en aquelles contrades. La nova i eficient administració, el ferrocarril i l'electricitat no aconseguiran, però, alterar substancialment una estructura econòmica i social arrelada en els segles: un autèntic mosaic de relacions que es veurà completat amb l'arribada de jueus askenasis, provinents de la Galitzia polones (a l'altre cap de l'imperi), i complicat per la islamització de les capes més baixes de la població sèrbia, amb el desig d'aconseguir així una certa promoció social.

El llibre acaba l'any 1914, just amb l'inici de la primera guerra mundial. La voladura de l'arcada central per part dels austríacs assenyala el final d'una època i l'inici d'una altra: la varietat d'ètnies i de religions es relacionaran a partir d'ara en contextos molt diferents, però amb unes inèrcies del passat que marcaran irremeiablement el futur (com s'ha vist, per exemple, en el darrer conflicte balcànic). Unes incèrcies, però, magistralment descrites i novel·lades pel qui fou premiat amb el Nobel de Literatura l'any 1961.

Ramon Tremosa i Balcells